

Explaining the Relationship between Social Capital Components and Various Dimensions of Social Security Feeling of Qazvin Citizens

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received:

Revised:

Accepted:

Published online:

Keywords:

Social Capital,
Social Trust,
Social Support,
Social Cohesion,
Sense of Social Security

ABSTRACT

Objective: Social capital is one of the most important invisible resources in society that can fundamentally transform the level of perceived security among citizens. In this regard, the present study was conducted with the aim of examining the relationship between social capital and the feeling of social security among the citizens of Qazvin city.

Research Method: The research methodology is survey-based and employs a quantitative approach. The statistical population includes all citizens aged 15 and above in Qazvin city. Using Cochran's formula, a sample size of 383 individuals was selected. The sampling method was stratified random sampling proportional to size. The data collection tool was a researcher-made questionnaire, and the software required for data analysis was SPSS.

Findings: The results of the correlation test showed a positive and significant relationship between social capital and its dimensions (social trust, social participation, social cohesion, and social support) with the feeling of social security. The results of multiple regression analysis also indicated that 35.8% of the changes in the dependent variable of social security perception are explained by the independent variables in the model, including social trust, social cohesion, social participation, and social support.

Conclusion: The findings of this research confirm the vital role of social capital in enhancing the sense of security among the citizens of Qazvin. Strengthening components such as trust, participation, cohesion, and social support can be considered a key strategy for improving the quality of life and the feeling of social security within the urban fabric. Therefore, social and urban policymaking should take into account the central role of social capital to move towards creating a safer and more sustainable environment for the citizens of Qazvin.

Cite this article: (۱۴۰۶). Explaining the Relationship between Social Capital Components and Various Dimensions of Social Security Feeling of Qazvin Citizens. *Social Capital Management*. (), <http://doi.org/00000000000000000000>

© The Author(s).

Publisher: University of Tehran

DOI: <http://doi.org/000000000000000000000000>

مقدمه

امنیت اجتماعی امروزه از اساسی‌ترین پیش‌نیازهای پیشرفت و تعالی جوامع به شمار می‌رود. با گسترش اجتماعات انسانی و شکل‌گیری کلان‌شهرها، امنیت از سطح فردی فراتر رفته و به عرصه‌های جمعی، اجتماعی و شهری تسری یافته است؛ به گونه‌ای که امنیت اجتماعی به عنوان بستر اصلی رشد و توسعه هر جامعه مطرح می‌شود (خادمی، ۱۳۸۷). بدون امنیت و آرامش، نه توسعه اجتماعی امکان‌پذیر است، نه خلاقیت شکوفا می‌شود و نه فعالیت‌های ارزشمند می‌تواند تداوم یابد. امنیت نیاز بنیادین انسان و شرط ایجاد محیطی مناسب برای زندگی و تحقق برنامه‌های توسعه‌ای است (ذوالفقاری، ۱۳۹۸). از این رو، نبود امنیت اجتماعی و بروز نابسامانی‌ها می‌تواند مانع تحقق اهداف فردی و جمعی شده و جامعه را به سوی بی‌نظمی و ناهماهنگی سوق دهد.

احساس امنیت و وجود امنیت، دو جزء مکمل و جدایی‌ناپذیرند؛ افراد زمانی احساس امنیت می‌کنند که در محیطی امن زندگی کنند و این احساس خود می‌تواند به حفظ و تقویت امنیت اجتماعی کمک کند. بنابراین احساس امنیت شرط مهمی برای تداوم امنیت اجتماعی است (بیدل، ۱۳۹۵). در مقابل، بی‌توجهی به احساس امنیت پیامدهای گسترده‌ای دارد؛ احساس ناامنی موجب کاهش بهداشت روانی، تضعیف اعتماد اجتماعی و ایجاد گسست در شبکه روابط اجتماعی می‌شود. همچنین این احساس به افزایش تنش، اضطراب، بی‌قراری و حتی اختلالات روانی در افراد منجر می‌گردد (فاطمی‌موحد و همکاران).

یافته‌های پژوهشی و نظرسنجی‌های ملی نیز نشان می‌دهد که احساس ناامنی در جامعه ایران به شکل قابل توجهی گسترش یافته است. به طور نمونه، نتایج مرکز افکارسنجی ایسپا حاکی از آن است که ۸۱ درصد ایرانیان در درجاتی مختلف احساس ناامنی دارند (رضادوست و همکاران، ۱۴۰۰). روند آماری جرایم نیز نشان‌دهنده افزایش محسوس برخی جرایم نظیر قتل عمد، قتل غیرعمد و ضرب و جرح طی سال‌های ۱۳۶۵ تا ۱۳۸۰ است. در یک پیمایش ملی دیگر نیز ۲۱ درصد افراد دارای احساس بی‌امنیتی بوده و بیش از نیمی از پاسخگویان، مسئله امنیت را مشکل اصلی کشور ارزیابی کرده‌اند (حاتمی و همکاران، ۱۳۹۴). مجموع این داده‌ها گویای اهمیت بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی است.

یکی از عوامل بنیادین و اثرگذار بر احساس امنیت اجتماعی، سرمایه اجتماعی است. انسان‌ها موجوداتی اجتماعی‌اند که بسیاری از نیازها و اهداف شان تنها در سایه همکاری، تعامل و روابط جمعی محقق می‌شود. دستاوردهایی که از این تعاملات به دست می‌آید، شکل‌دهنده مفهوم سرمایه اجتماعی است؛ سرمایه‌ای که ریشه در توانایی انسان برای توجه به دیگران، رفتار سخاوتمندانه و کنش مشارکتی دارد (کلاریج، ۲۰۱۸). سرمایه اجتماعی شامل مؤلفه‌هایی همچون اعتماد، هنجارها، شبکه‌ها، مشارکت اجتماعی و تعاملات مدنی است (فاطمی‌موحد و همکاران، ۱۳۹۷) و به عنوان مجموعه‌ای از ارزش‌ها، باورها و روابط اجتماعی تعریف می‌شود که همکاری و اقدام جمعی را تسهیل کرده و به نفع کل جامعه عمل می‌کند (بهندری و یسنوبلا، ۲۰۰۹). سرمایه اجتماعی با مؤلفه‌های اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی و حمایت اجتماعی، نقشی کلیدی در تقویت امنیت اجتماعی دارد. کاهش سرمایه اجتماعی می‌تواند زمینه‌ساز بی‌اعتمادی، بی‌نظمی، اختلال در کارایی جمعی و در نهایت افزایش احساس ناامنی شود. درحالی‌که جامعه بدون سرمایه اجتماعی پایداری و انسجام خود را از دست می‌دهد، افزایش آن می‌تواند به شکل‌گیری حس امنیت و کاهش ترس از جرم کمک کند (ذوالفقاری، ۱۳۹۸). علاوه بر این، توجه به سرمایه اجتماعی و منابع اطلاعات معتبر شهروندان در سیاست‌گذاری‌های امنیت اجتماعی نقش مؤثری دارد (کارمن و همکاران، ۲۰۲۳).

در این راستا، پژوهش حاضر با طرح پرسش‌های زیر در صدد بررسی وضعیت این دو متغیر در شهر قزوین و رابطه میان آن‌ها است:

میزان سرمایه اجتماعی شهروندان قزوین در چه سطحی است؟

احساس امنیت اجتماعی آنان تا چه اندازه است؟

چه رابطه‌ای میان سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی شهروندان قزوین وجود دارد؟

پیشینه تجربی

صابری و کامفیروزی (۱۴۰۴) در فراتحلیل ۴۴ مطالعه نشان دادند که مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی، به‌ویژه اعتماد و مشارکت، رابطه مثبت و معناداری با احساس امنیت اجتماعی در ایران دارند. باستان (۱۴۰۲) نیز در زاهدان تأیید کرد که افزایش اعتماد، مشارکت و همبستگی اجتماعی با ارتقای امنیت و احساس امنیت همراه است. اکبری (۱۴۰۲) بیان کرد که نگرش مثبت به پلیس به‌عنوان بخشی از سرمایه اجتماعی، احساس امنیت اجتماعی را تقویت می‌کند. صیاد درویشی (۱۴۰۲) نیز نشان داد فناوری‌های شهر هوشمند با تقویت سرمایه اجتماعی محله‌ای، احساس امنیت شهروندان را افزایش می‌دهند.

رضادوست و همکاران (۱۴۰۰) رابطه معنادار احساس امنیت اجتماعی با اعتماد اجتماعی را در اهواز گزارش کردند. محمودی و امامی (۱۴۰۰) نیز دریافتند که سرمایه اجتماعی در کارخانه‌های برنجکوبی با اغلب ابعاد امنیت رابطه مثبت دارد و حدود ۸۰ درصد احساس امنیت سرمایه‌گذاری را تبیین می‌کند. نوری و همکاران (۱۳۹۹) وجود رابطه مثبت میان سرمایه اجتماعی (به‌ویژه بعد شناختی) و احساس امنیت اجتماعی معلمان قم را نشان دادند.

امیریان و همکاران (۱۳۹۸) در نورآباد دریافتند که با وجود پایین بودن احساس امنیت، میان ابعاد سرمایه اجتماعی و احساس امنیت رابطه معناداری وجود دارد. به‌طور مشابه، حاتمی‌نژاد و همکاران (۱۳۹۸) نشان دادند که اعتماد و انسجام اجتماعی باعث افزایش احساس امنیت در محلات نورآباد دلفان می‌شود. فاطمی‌موحد و همکاران (۱۳۹۷) در کرج یافتند که احساس امنیت زیر حد متوسط است اما اعتماد فردی و مشارکت با آن رابطه معنادار دارد.

سهراب‌زاده و همکاران (۱۳۹۶) در تبریز نشان دادند که حمایت، اعتماد، انسجام و مشارکت اجتماعی همگی با افزایش احساس امنیت اجتماعی زنان مرتبط‌اند. حیدری ساربان (۱۳۹۶) نیز در مشکین‌شهر به رابطه مثبت بیشتر شاخص‌های سرمایه اجتماعی با احساس امنیت اجتماعی دست یافت. بیدل (۱۳۹۵) در سنگان پایین خواف گزارش کرد که اعتماد اجتماعی نقش مهمی در ارتقای احساس امنیت و امنیت اجتماعی دارد و ۶۲ درصد تغییرات امنیت اجتماعی توسط متغیرهای اجتماعی قابل تبیین است.

در مطالعات بین‌المللی، هلدین و هلپرن (۲۰۲۵) نشان دادند سرمایه اجتماعی ابزاری مؤثر برای کاهش جرم و افزایش احساس امنیت عمومی است. کوتس و ولاسکز (۲۰۲۵) نیز بیان کردند که سرمایه اجتماعی قوی در جوامع تحت فشار، ادراک امنیت را افزایش می‌دهد. عبدالصمدبن عبدالغنی و همکاران (۲۰۲۲) دریافتند سرمایه اجتماعی محلی و احساس تعلق به محله ادراک ایمنی را ارتقا می‌دهند. نور آسیه چه‌ساری و همکاران (۲۰۲۲) نیز بر نقش همبستگی و تعلق اجتماعی در افزایش احساس امنیت تأکید کردند.

لیندستروم و همکاران (۲۰۰۳) در مالمو نشان دادند سرمایه اجتماعی محله‌ای تا حدی احساس ناامنی را تبیین می‌کند. موسسه خانواده استرالیا (۲۰۰۰) نیز بر نقش سرمایه اجتماعی در امنیت اجتماعی و رفاه تأکید کرده است. پاتنام (۱۹۹۳) نیز در مطالعه طولی مشهور خود نشان داد مشارکت مدنی و اعتماد اجتماعی، پایه‌های توسعه اقتصادی و حیات دموکراتیک و نیز بهبود احساس امنیت اجتماعی‌اند.

در مجموع، پژوهش‌های داخلی و خارجی نشان می‌دهند که سرمایه اجتماعی، به‌ویژه اعتماد و مشارکت اجتماعی، مهم‌ترین عامل اجتماعی در تقویت احساس امنیت اجتماعی است و مطالعات انجام‌شده در شهرهای مختلف ایران و نیز فراتحلیل‌های جدید این رابطه را در سطح ملی تأیید کرده‌اند. در تحقیقات خارجی نیز سرمایه اجتماعی قوی از طریق تقویت شبکه‌های ارتباطی، همکاری و اعتماد متقابل، به کاهش احساس ناامنی و افزایش ادراک امنیت عمومی منجر می‌شود. پژوهش حاضر با تمرکز بر شهر قزوین، بررسی هم‌زمان مجموعه کامل‌تری از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی، به‌روز بودن نسبت به مطالعات اخیر و توجه به سنجش هم‌زمان سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی برای ارائه پیشنهادهای کاربردی، تمایز خود را از تحقیقات پیشین نشان می‌دهد و می‌تواند به عنوان مطالعه‌ای مکمل، نقش سرمایه اجتماعی را در ارتقای احساس امنیت اجتماعی شهروندان قزوینی تبیین کرده و مبنایی برای پژوهش‌ها و مداخلات اجتماعی آینده فراهم آورد.

مبانی نظری

سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی دو مفهوم کلیدی و بین‌رشته‌ای هستند که نقش اساسی در نظم اجتماعی، پایداری جامعه، مدیریت بحران‌ها و توسعه انسانی ایفا می‌کنند. احساس امنیت اجتماعی به معنای «آرامش ذهنی و ادراک فرد از نبود تهدید» در ابعاد مختلف زندگی (جانی، مالی، روانی، سیاسی، زیست‌محیطی و شغلی) است که بر نگرش‌ها و رفتارهای اجتماعی تأثیر می‌گذارد. سرمایه اجتماعی نیز که شامل شبکه‌های روابط، هنجارها، اعتماد متقابل و مشارکت اجتماعی است، به افراد در تعامل سازنده و هماهنگ کمک می‌کند. پژوهش حاضر با این فرض بنا شده است که سرمایه اجتماعی می‌تواند به‌طور مستقیم و غیرمستقیم بر احساس امنیت اجتماعی تأثیر بگذارد، تأثیری که از زوایای نظری مختلف تبیین شده است.

سرمایه اجتماعی: رابرت پاتنام (۱۹۹۵) سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از ویژگی‌های سازمان اجتماعی، از جمله شبکه‌ها، هنجارها و اعتماد، تعریف می‌کند که همکاری و هماهنگی را برای دستیابی به منافع متقابل تسهیل می‌نمایند. در تمایز با دیدگاه‌های بورديو و کلمن که بر سطح فردی تمرکز دارند، پاتنام سرمایه اجتماعی را در سطوح منطقه‌ای و ملی مورد بررسی قرار می‌دهد و بر نقش حیاتی آن در تقویت جامعه مدنی، کارآمدی دموکراسی و توسعه اقتصادی تأکید می‌کند. مطالعات تطبیقی او در آمریکا و ایتالیا نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی بالا با عملکرد بهتر نهادهای دموکراتیک و رشد اقتصادی پایدار همراه است (بحری‌پور و ذوالفقاری، ۱۳۹۲: ۱۲). پاتنام سرمایه اجتماعی را عمدتاً یک کالای عمومی تلقی می‌کند و معتقد است که رابطه‌ای مثبت و معنادار میان سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی وجود دارد؛ به این معنا که افراد و جوامعی که از سطح بالاتری از سرمایه اجتماعی برخوردارند، سطح امنیت بیشتری را تجربه می‌کنند (سهراب‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶: ۸). وی همچنین سرمایه اجتماعی را به دو نوع درون‌گروهی (پیوندهای قوی و همگن) و برون‌گروهی (پیوندهای ضعیف و ناهمگن) تقسیم می‌کند و بر این باور است که ترکیب این دو نوع، اثری پایدارتر و عمیق‌تر بر توسعه اقتصادی برجای می‌گذارد (محمودی و امامی، ۱۴۰۰: ۲۶۳-۲۶۴). به باور پاتنام، شبکه‌های مشارکت مدنی، اعتماد متقابل، هنجارهای همکاری و هویت محلی قوی، مهم‌ترین شاخص‌های سرمایه

اجتماعی هستند که به عنوان الگوهای فرهنگی، همکاری‌های آتی را هدایت کرده و به تقویت بنیان‌های امنیت اجتماعی در جوامع کمک می‌کنند (نیازی و همکاران، ۱۳۹۰: ۱۳۴).

پیر بوردیو، جامعه‌شناس نو مارکسیست، سرمایه اجتماعی را در کنار سرمایه اقتصادی و فرهنگی تحلیل می‌کند و آن را شبکه‌ای پایدار از روابط و شناخت متقابل می‌داند که امکان دسترسی به منابع مادی و نمادین را فراهم می‌کند (بحری‌پور و ذوالفقاری، ۱۳۹۲: ۱۱). او سرمایه اجتماعی را امری طبیعی ندانسته، بلکه نتیجه سرمایه‌گذاری آگاهانه یا ناآگاهانه برای تولید قدرت، منزلت اجتماعی و کنترل نمادین معرفی می‌کند (میرحسینی و همکاران، ۱۳۹۸: ۸۰). از دیدگاه بوردیو، وجود سرمایه اجتماعی بالا از طریق تقویت همبستگی اجتماعی و اعتماد متقابل، به توسعه سیاسی و اقتصادی و در نهایت افزایش احساس امنیت اجتماعی منجر می‌شود (حیدری ساریان، ۱۳۹۶: ۵۱). این سرمایه که از طریق روابط اجتماعی، زبان مشترک، تعهدات متقابل و احساس تعلق شکل می‌گیرد، کنش اجتماعی را تسهیل کرده و به گروه‌ها قدرت بیشتری در کنترل اجتماعی و دسترسی به منابع می‌بخشد (سهراب‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۲؛ امیریان و همکاران، ۱۳۹۸: ۴۸۲). به طور خلاصه، سرمایه اجتماعی بوردیو با ایجاد شبکه‌های حمایتی و افزایش منابع در دسترس افراد، نقش مهمی در تقویت احساس امنیت اجتماعی ایفا می‌کند.

در نظریه جیمز کلمن، سرمایه اجتماعی به عنوان منبعی مولد، نقشی حیاتی در تسهیل دستیابی به اهداف ایفا می‌کند؛ اهدافی که بدون آن، دستیابی به آن‌ها پرهزینه یا حتی ناممکن خواهد بود (سهراب‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۲). کلمن، برخلاف تمرکز بر ماهیت انتزاعی سرمایه اجتماعی، بر کارکرد آن در ساختار اجتماعی تأکید دارد؛ چرا که این ساختار اجتماعی است که کنش افراد را تسهیل می‌بخشد (بحری‌پور و ذوالفقاری، ۱۳۹۲: ۱۱۲). کارکردهای اصلی سرمایه اجتماعی از منظر کلمن، شامل کنترل اجتماعی، حمایت خانوادگی و دسترسی به منابع خارج از خانواده است. این کارکردها به طور مستقیم با افزایش احساس امنیت اجتماعی افراد مرتبط هستند. کنترل اجتماعی قوی‌تر، محیطی امن‌تر را فراهم می‌آورد و حمایت خانوادگی، شبکه‌ای از پشتیبانی عاطفی و مادی را ایجاد می‌کند که در مواقع بحران، احساس امنیت را تقویت می‌نماید. دسترسی به منابع خارج از خانواده نیز، فرصت‌های بیشتری را برای افراد فراهم آورده و وابستگی آن‌ها را به منابع محدود خانوادگی کاهش می‌دهد، که این امر نیز به نوبه خود به احساس امنیت و استقلال بیشتر منجر می‌شود (حسن‌زاده ثمرین، ۱۳۹۳: ۱۲۱؛ شایگان و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۰۱).

عناصر کلیدی شکل‌دهنده سرمایه اجتماعی از دیدگاه کلمن - مانند تعهدات و انتظارات متقابل، هنجارهای اجتماعی، جریان اطلاعات، روابط مبتنی بر اقتدار و سازمان‌های اجتماعی - همگی در تقویت بافت اجتماعی و ایجاد حس تعلق و امنیت نقش دارند. این امر موجب می‌شود که جوامعی با سرمایه اجتماعی بالا، از رفاه و امنیت بیشتری برخوردار باشند (امیریان و همکاران، ۱۳۹۸: ۴۸۲). به این ترتیب، نظریه کلمن نشان می‌دهد که چگونه سرمایه اجتماعی، با تسهیل کنش جمعی و ایجاد شبکه‌های حمایتی، به طور مستقیم بر احساس امنیت اجتماعی افراد تأثیر می‌گذارد.

فرانسیس فوکویاما، سرمایه اجتماعی را مجموعه‌ای از هنجارها و ارزش‌های غیر رسمی تعریف می‌کند که همکاری، اعتماد و تعهد متقابل را در سطح جوامع تسهیل می‌نماید و آن را عاملی کلیدی در رشد و توسعه اقتصادی کشورها قلمداد می‌کند (بحری‌پور و ذوالفقاری، ۱۳۹۲: ۱۲). از دیدگاه او، سرمایه اجتماعی ماهیتی جمعی و عمومی دارد و بدون آن، دستیابی به توسعه اقتصادی پایدار و انسجام اجتماعی امکان‌پذیر نیست (امیریان و همکاران، ۱۳۹۸: ۴۸۱). فوکویاما بر نقش بنیادین عواملی چون خانواده، دین، فرهنگ و تجربه تاریخی مشترک در شکل‌گیری و تقویت سرمایه اجتماعی تأکید دارد. او هشدار می‌دهد که زوال سرمایه اجتماعی می‌تواند به کاهش اعتماد عمومی، افزایش نرخ جرم و جنایت و در نهایت فروپاشی انسجام اجتماعی منجر شود.

(شایگان و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۰۲؛ فاطمی موحد و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۳). این دیدگاه نشان می‌دهد که سرمایه اجتماعی نه تنها به عنوان موتور محرکه توسعه اقتصادی عمل می‌کند، بلکه به طور مستقیم در حفظ و ارتقاء امنیت اجتماعی از طریق تقویت اعتماد و کاهش آسیب‌پذیری جوامع نقش دارد.

احساس امنیت/ اجتماعی: بری بوزان، مفهوم امنیت اجتماعی را در وهله اول، توانایی جامعه برای حفظ الگوهای متمایز زبانی، فرهنگی، مذهبی، هویتی و عرفی خود تعریف می‌کند. او بر تمایز امنیت اجتماعی از امنیت دولتی تأکید دارد و مرجع اصلی آن را جامعه و هویت جمعی می‌داند، نه صرفاً دولت (بحری‌پور و ذوالفقاری، ۱۳۸۹: ۱۳). بوزان، امنیت فردی را نقطه آغاز تحلیل قرار داده و تهدیدات علیه آن را به سه دسته فیزیکی، اقتصادی و حقوقی-موقعیتی تقسیم‌بندی می‌کند (بحری‌پور و ذوالفقاری، ۱۳۸۹: ۱۳؛ سهراب‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶: ۸). او امنیت اجتماعی را مترادف امنیت هویت می‌داند و هر عاملی که احساس تعلق و پیوستگی اعضای یک گروه را مختل کند، تهدیدی برای این امنیت محسوب می‌شود (بیات، ۱۳۸۸: ۸۶؛ بحری‌پور و ذوالفقاری، ۱۳۸۹: ۱۴). ویور، امنیت اجتماعی را توانایی جامعه در حفظ ویژگی‌های اساسی خود در برابر تهدیدها و تغییرات واقعی و بالقوه تعریف می‌کند (حیدری ساربان، ۱۳۹۶: ۵۰). او بر پیوند عمیق میان هویت، جامعه و امنیت تأکید دارد و امنیت اجتماعی را مفهومی هم‌سنگ امنیت ملی می‌داند، با این تفاوت که امنیت اجتماعی بر هویت جمعی و امنیت ملی بر حاکمیت دولت متمرکز است (حسن‌زاده ثمرین، ۱۳۹۳: ۱۱؛ سهراب‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶: ۹-۸).

آنتونی گیدنز، مفهوم امنیت وجودی را به عنوان بعدی کلیدی از امنیت اجتماعی مطرح می‌کند و آن را با اعتماد بنیادین پیوند می‌زند (شایگان و همکاران، ۱۳۹۳: ۹۸-۹۷). از دیدگاه او، امنیت حالتی است که در آن با خطرات خاصی مقابله شده یا به حداقل می‌رسند و تجربه آن به تعادل بین اعتماد و مخاطره وابسته است (حیدری ساربان، ۱۳۹۶: ۵۰). گیدنز، امنیت اجتماعی را شامل تمهیداتی برای حفظ شانس زندگی (زندگی اعضای جامعه) و سپس شیوه زندگی (راه و روش زندگی آنان) می‌داند. مدل تحلیلی او نشان می‌دهد که اعتماد و اطمینان به دیگران در گرو روابط اولیه شکل می‌گیرد و پایبندی به اصول اخلاقی، که توسط ضمانت‌های محکم افراد فراهم می‌شود، نیز در این میان نقش دارد (سهراب‌زاده و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۱). گیدنز معتقد است در دنیای سنتی، افراد رویدادها و آینده را به تقدیر و سرنوشت نسبت داده و احساس نگرانی کمتری داشتند. اما در دنیای مدرن، زندگی انسان به شدت تحت تأثیر نظام‌های مختلف قرار گرفته و این امر باعث شده تا احساس نگرانی دائمی نسبت به امنیت وجودی و احساس ناامنی در زندگی حضور پررنگی داشته باشد (فاطمی موحد و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۳-۳۲). نیکولاس لوهمان، دنیای آشنا (حوزه هنجارها و عادت‌ها) را از دنیای ناآشنا (حوزه‌هایی که در مدرنیته کارکرد هنجاری ندارند) متمایز می‌سازد؛ در حالی که در دنیای آشنا فرد احساس امنیت می‌کند، ورود به دنیای ناآشنا و ناکارآمدی هنجارها در آن، منجر به احساس ناامنی می‌شود (حاتمی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۰۸). وی اعتماد را راه‌حلی برای مسائل مربوط به ریسک و مخاطره می‌داند و معتقد است افراد باید از اعتماد به عنوان ابزاری برای مقاومت در برابر پیچیدگی استفاده کنند (فاطمی موحد و همکاران، ۱۳۹۷: ۳۲).

مرور دیدگاه‌های نظری در مورد سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی نشان می‌دهد که روابط اجتماعی مبتنی بر اعتماد، هنجارها و شبکه‌ها، چه از منظر سرمایه اجتماعی (پاتنام، بوردیو، کلمن، فوکویاما) و چه از منظر امنیت اجتماعی (بوزان، ویور، گیدنز، لوهمان)، نقشی محوری و دوسویه ایفا می‌کنند. سرمایه اجتماعی با کاهش نااطمینانی، تقویت هویت جمعی، تسهیل همکاری و ایجاد شبکه‌های حمایتی، بستری برای افزایش احساس امنیت اجتماعی فراهم می‌آورد. به عبارت دیگر، جوامع با

سرمایه اجتماعی بالاتر، به دلیل پیش‌بینی‌پذیرتر بودن آینده و مدیریت بهتر تهدیدات، از امنیت اجتماعی بیشتری برخوردارند. توزیع عادلانه سرمایه اجتماعی (بورديو) و اعتماد به سیستم‌های اجتماعی (گیدنز، لوهمان) نیز از عوامل کلیدی در این میان هستند. در نهایت، سرمایه اجتماعی نه تنها پیامد، بلکه پیش‌شرط اساسی امنیت اجتماعی محسوب می‌شود و هر دو مفهوم به طور تقویت‌کننده‌ای بر یکدیگر تأثیر می‌گذارند.

فرضیه‌های تحقیق

باتوجه به پیشینه‌های تجربی و مبانی نظری فرضیه‌های پژوهش حاضر به شکل زیر تدوین شده است:

- ۱- بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهر قزوین رابطه وجود دارد.
- ۲- بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهر قزوین رابطه وجود دارد.
- ۳- بین مشارکت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهر قزوین رابطه وجود دارد.
- ۴- بین انسجام اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهر قزوین رابطه وجود دارد.
- ۵- بین حمایت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین شهروندان شهر قزوین رابطه وجود دارد.

روش تحقیق

تحقیق حاضر با استفاده از روش پیمایشی و با رویکرد کمی انجام گرفته است. جامعه آماری شامل کلیه شهروندان ۱۵ سال به بالا در شهر قزوین بوده و با استفاده از فرمول کوکران، حجم نمونه ۳۸۳ نفر برآورد گردید. همچنین، شیوه نمونه‌گیری از نوع نمونه‌گیری طبقه‌ای تصادفی متناسب با حجم بوده است. بدین منظور، ابتدا چهار منطقه شهرداری شهر قزوین به عنوان طبقات اصلی نمونه‌گیری در نظر گرفته شدند. سپس، با استفاده از آمار جمعیتی هر منطقه و با رعایت اصل تخصیص متناسب با حجم، سهم هر منطقه از حجم نمونه محاسبه شد. در گام بعد، به منظور حفظ تناسب جمعیت زنان و مردان در هر منطقه، سهم نمونه هر طبقه بر اساس جنسیت نیز به صورت متناسب تعیین گردید. در نهایت، افراد مورد مطالعه در هر یک از طبقات به شیوه تصادفی انتخاب شدند. بر این اساس، از مجموع ۳۸۳ نفر نمونه، ۱۰۸ نفر از منطقه ۱، ۹۵ نفر از منطقه ۲، ۱۰۵ نفر از منطقه ۳ و ۷۵ نفر از منطقه ۴ انتخاب شدند. همچنین، ترکیب جنسیتی نمونه نیز متناسب با توزیع جمعیت هر منطقه تعیین شد؛ به گونه‌ای که در مجموع ۱۹۳ مرد و ۱۹۰ زن در پژوهش مشارکت داشتند. جزئیات نحوه تخصیص حجم نمونه در هر یک از مناطق شهرداری و به تفکیک جنسیت در جدول شماره (۱) ارائه شده است.

جدول شماره (۱): حجم نمونه اختصاصی به تفکیک منطقه و جنسیت

نمونه کل	نمونه تخصیص یافته		جنسیت		جامعه آماری	منطقه شهرداری
	مرد	زن	مرد	زن		
۱۰۸	۵۷	۵۱	۴۱۲۵۰	۳۷۴۱۲	۷۸۶۶۲	منطقه ۱
۹۵	۴۶	۴۹	۳۳۸۰۰	۳۵۳۷۳	۶۹۱۷۳	منطقه ۲
۱۰۵	۵۳	۵۲	۳۸۳۸۹	۳۸۱۳۹	۷۶۵۲۸	منطقه ۳
۷۵	۳۷	۳۸	۲۶۸۷۶	۲۷۳۷۱	۵۴۲۴۷	منطقه ۴
۳۸۳	۱۹۳	۱۹۰	۱۴۰۳۱۵	۱۳۸۲۹۵	۲۷۸۶۱۰	کل

ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه‌های محقق ساخته سرمایه اجتماعی (با مولفه‌های اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی و حمایت اجتماعی) و احساس امنیت اجتماعی (شامل مولفه‌های احساس امنیت جانی، احساس امنیت مالی، احساس امنیت روانی، احساس امنیت سیاسی، احساس امنیت زیست محیطی و احساس امنیت شغلی) می‌باشد. در تحقیق حاضر جهت ارزیابی اعتبار پرسشنامه‌ها از اعتبار محتوایی نوع صوری، و برای تعیین پایایی، از تکنیک آلفای کرونباخ استفاده شده است. طبق یافته‌های جدول شماره (۲)، ضرایب پایایی به دست آمده برای تمامی مولفه‌ها و سازه‌ها بالاتر از ۰/۷ بوده و از نظر آماری قابل قبول بوده است. جهت تجزیه و تحلیل اطلاعات نیز از نرم افزار SPSS استفاده شده است.

جدول شماره (۲): ضریب پایایی متغیرهای تحقیق

متغیر	مولفه	تعداد گویه	ضریب آلفا	ضریب کل
سرمایه اجتماعی	اعتماد اجتماعی	۷	۰/۷۱۸	۰/۸۲۳
	مشارکت اجتماعی	۷	۰/۷۴۴	
	انسجام اجتماعی	۷	۰/۷۵۷	
	حمایت اجتماعی	۵	۰/۷۳۱	
احساس امنیت اجتماعی	جانی	۹	۰/۸۳۰	۰/۸۷۶
	مالی	۷	۰/۸۱۹	
	سیاسی	۷	۰/۷۴۱	
	روانی	۵	۰/۷۸۷	
	زیست محیطی	۷	۰/۷۴۸	
	شغلی	۸	۰/۷۴۲	

یافته‌های توصیفی

بر اساس نتایج توصیفی، ترکیب جنسیتی نمونه تا حدودی متعادل بوده، اما زنان (۵۰/۴ درصد) نسبت اندکی بیشتری را به خود اختصاص داده‌اند. وضعیت تأهل و تحصیلات شرکت کنندگان، تصویری از قشر متوسط و تحصیل کرده جامعه را ترسیم می‌کند؛ بخش قابل توجهی از نمونه مجرد (۴۸ درصد) و متأهل (۴۴/۶ درصد) بوده‌اند و اکثریت دارای مدرک کارشناسی (۲۸/۲ درصد) هستند. این امر نشان دهنده سطح آموزشی نسبتاً بالایی در میان پاسخ دهندگان است. مشاهده می‌شود که بخش عمده‌ای از پاسخ دهندگان در منطقه ۱ قزوین سکونت دارند و عمدتاً به مشاغل آزاد (۳۹/۲ درصد) مشغول هستند. از نظر اقتصادی، درآمد ماهیانه ۲۰ تا ۳۰ میلیون تومان (۳۰/۸ درصد) رایج‌ترین بازه درآمدی در میان نمونه است. میانگین سنی پاسخ گویان (۳۳ سال) نشان دهنده حضور طیف جوانی از بزرگسالان در مطالعه است و میانگین تعداد اعضای خانواده (۳/۵ نفر) می‌باشد.

آماره‌های توصیفی مربوط به ابعاد چهارگانه شاخص سرمایه اجتماعی (اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی، مشارکت اجتماعی و حمایت اجتماعی) به شرح زیر است؛ میانگین اعتماد اجتماعی با ۱۵/۵۸ (از حداکثر ۲۵) نشان می‌دهد که سطح اعتماد اجتماعی در میان شهروندان قزوینی در حد متوسط رو به بالا قرار دارد. انحراف معیار پایین (۳/۰۳) نیز بر یکنواختی نسبی در این بعد تأکید می‌کند. میانگین انسجام اجتماعی ۱۵/۸۶ (از حداکثر ۳۹) حاکی از آن است که احساس تعلق و همبستگی اجتماعی در جامعه آماری، در سطح متوسطی قرار دارد. دامنه تغییرات نسبتاً وسیع (۳۲) نشان دهنده وجود تفاوت‌های فردی در این زمینه است. میانگین مشارکت اجتماعی با ۲۰/۰۱ (از حداکثر ۶۶)، در سطح متوسط ارزیابی می‌شود. دامنه تغییرات گسترده (۵۹) بیانگر تنوع قابل توجهی در میزان مشارکت افراد در فعالیت‌های اجتماعی است. میانگین ۹/۵۵ حمایت اجتماعی (از حداکثر ۱۹) نشان دهنده وضعیت نسبتاً

خوب در این بعد از سرمایه اجتماعی است. انحراف معیار پایین (۲/۸۳) نیز بیانگر تجربیات مشابه در دریافت و ارائه حمایت‌های اجتماعی در میان پاسخ‌دهندگان است. همچنین، میانگین کلی سرمایه اجتماعی (۶۰/۷۹ از حداکثر ۱۰۱) نشان‌دهنده آن است که شهروندان قزوینی به طور کلی از سطح قابل قبولی از سرمایه اجتماعی برخوردارند، اما همچنان ظرفیت قابل توجهی برای ارتقاء وجود دارد. دامنه تغییرات بالا (۷۰) در شاخص کلی، تأکید دوباره‌ای بر وجود تفاوت‌های فردی و گروهی چشمگیر در میزان سرمایه اجتماعی است (جدول شماره ۳).

جدول شماره (۳): آماره‌های توصیفی متغیر سرمایه اجتماعی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	حداکثر	حداقل	دامنه تغییرات
اعتماد اجتماعی	۱۵/۸۵	۳/۰۳	۲۵	۷	۱۸
انسجام اجتماعی	۱۵/۸۶	۴/۴۲	۳۹	۷	۳۲
مشارکت اجتماعی	۲۰/۰۱	۵/۵۴	۶۶	۷	۵۹
حمایت اجتماعی	۹/۵۵	۲/۸۳	۱۹	۵	۱۴
سرمایه اجتماعی	۶۰/۷۹	۱۱/۳۹	۱۰۱	۳۱	۷۰

نتایج آماره‌های توصیفی مربوط به شاخص احساس امنیت اجتماعی در شش بعد (احساس امنیت جانی، مالی، روانی، سیاسی، زیست‌محیطی و شغلی) نشان داد که تنوع و پراکندگی در نمرات هر بعد، نشان‌دهنده تجربیات متفاوت افراد در احساس امنیت است. میانگین ۲۴/۳۲ (از حداکثر ۳۶) و دامنه تغییرات ۲۷ احساس امنیت جانی حاکی از آن است که شهروندان قزوینی در بعد امنیت جانی، سطح نسبتاً بالایی از احساس امنیت را گزارش کرده‌اند. انحراف معیار ۵/۵۹ نشان می‌دهد که در این بعد، تفاوت‌های فردی نسبتاً مشهود است. میانگین ۱۹/۸۹ (از حداکثر ۲۸) نشان از آن است که احساس امنیت مالی در سطح متوسط قرار دارد. دامنه تغییرات ۲۱ نشان‌دهنده وجود طیف وسیعی از تجربیات مالی در میان پاسخ‌دهندگان است. احساس امنیت روانی با میانگین ۱۹/۶۶ (از حداکثر ۳۴) و دامنه تغییرات ۳۶، بیشترین پراکندگی را در میان ابعاد امنیت نشان می‌دهد. میانگین متوسط، در کنار دامنه وسیع، بیانگر وجود طیف گسترده‌ای از سطوح امنیت روانی در جامعه آماری است؛ برخی احساس امنیت روانی بالایی دارند و برخی دیگر با چالش‌های بیشتری روبرو هستند. میانگین ۱۲/۵۲ (از حداکثر ۲۰) و دامنه تغییرات ۱۵ برای احساس امنیت سیاسی، نشان‌دهنده کمترین میانگین در میان ابعاد امنیت است. این یافته ممکن است حاکی از نگرانی‌ها یا عدم اطمینان بیشتر در حوزه سیاسی باشد. انحراف معیار ۲/۸۲ نسبتاً پایین است که نشان‌دهنده تجربه مشترک‌تر در این زمینه است. با میانگین ۱۷/۳۵ (از حداکثر ۲۸) و دامنه تغییرات ۱۹، احساس امنیت در بعد زیست‌محیطی در سطح متوسط رو به بالا قرار دارد. میانگین ۲۰/۷۳ (از حداکثر ۳۲) نشان‌دهنده سطح نسبتاً خوبی از احساس امنیت شغلی در میان پاسخ‌دهندگان است. دامنه تغییرات ۲۴ حاکی از تنوع تجربیات شغلی افراد است. در نهایت، میانگین کلی احساس امنیت اجتماعی (۱۱۴/۵۶ از حداکثر ۱۶۶) نشان می‌دهد که به طور کلی، شهروندان قزوینی احساس امنیت نسبتاً خوبی را تجربه می‌کنند. با این حال، دامنه تغییرات گسترده (۹۳) و تفاوت میانگین‌ها در ابعاد مختلف، بر اهمیت بررسی دقیق‌تر عوامل مؤثر بر این احساس و همچنین شناسایی گروه‌هایی که ممکن است احساس امنیت کمتری داشته باشند، تأکید دارد (جدول شماره ۴).

جدول شماره (۴): آماره‌های توصیفی متغیر احساس امنیت اجتماعی

متغیر	میانگین	انحراف معیار	حداکثر	حداقل	دامنه تغییرات
احساس امنیت جانی	۲۴/۳۲	۵/۵۹	۳۶	۹	۲۷
احساس امنیت مالی	۱۹/۸۹	۴/۷۹	۲۸	۷	۲۱
احساس امنیت روانی	۱۹/۶۶	۴/۱۸	۴۴	۸	۳۶

احساس امنیت سیاسی	۱۲/۵۲	۲/۸۲	۲۰	۵	۱۵
احساس امنیت زیست محیطی	۱۷/۳۵	۳/۲۲	۲۸	۹	۱۹
احساس امنیت شغلی	۲۰/۷۳	۴/۸۰	۳۲	۸	۲۴
احساس امنیت اجتماعی	۱۱۴/۵۶	۱۶/۶۶	۱۶۰	۶۷	۹۳

یافته‌های استنباطی

نتایج آزمون همبستگی نشان می‌دهد که در تمامی مولفه‌ها، همبستگی بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی، مثبت و با توجه به سطح معناداری ۰/۰۰۱، از نظر آماری معنادار است. این بدان معناست که رابطه بین هر یک از مولفه‌های سرمایه اجتماعی و هر یک از ابعاد احساس امنیت اجتماعی، یک رابطه مثبت و قوی است. به عبارت دیگر، با افزایش هر یک از ابعاد سرمایه اجتماعی، احساس امنیت در تمام جنبه‌های ذکر شده نیز افزایش می‌یابد.

در میان مولفه‌های سرمایه اجتماعی، انسجام اجتماعی بیشترین همبستگی را با ابعاد مختلف احساس امنیت اجتماعی نشان می‌دهد، به طوری که بالاترین ضریب همبستگی کلی (۰/۵۰۳) را با احساس امنیت اجتماعی کل دارد. همچنین، انسجام اجتماعی در ابعاد احساس امنیت مالی (۰/۴۰۲)، احساس امنیت روانی (۰/۴۲۲)، و احساس امنیت شغلی (۰/۳۷۳) نیز ضرایب همبستگی بالایی را به خود اختصاص داده است. اعتماد اجتماعی بیشترین همبستگی را با مولفه احساس امنیت جانی (۰/۳۱۱)، مشارکت اجتماعی بیشترین ضریب همبستگی را با مولفه احساس امنیت سیاسی (۰/۳۷۷) و حمایت اجتماعی با مولفه احساس امنیت زیست محیطی (۰/۲۹۶) داشته است.

در میان ابعاد احساس امنیت اجتماعی، امنیت سیاسی با ضریب همبستگی ۰/۴۸۲ بیشترین همبستگی را با مجموع ابعاد سرمایه اجتماعی نشان می‌دهد. احساس امنیت روانی (۰/۴۳۷)، احساس امنیت مالی (۰/۳۹۸) و احساس امنیت شغلی (۰/۳۸۶) نیز از دیگر ابعادی هستند که همبستگی بالایی با سرمایه اجتماعی کلی دارند. این یافته‌ها به طور قاطع نشان می‌دهند که سرمایه اجتماعی، به ویژه در بعد انسجام اجتماعی، نقش کلیدی و مستقیمی در افزایش احساس امنیت در ابعاد گوناگون زندگی شهروندان قزوینی ایفا می‌کند (جدول شماره ۵).

جدول شماره ۵: آزمون همبستگی بین متغیر سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی

متغیر	اعتماد اجتماعی		مشارکت اجتماعی		انسجام اجتماعی		حمایت اجتماعی		سرمایه اجتماعی	
	sig	ضریب	sig	ضریب	sig	ضریب	sig	ضریب	sig	ضریب
احساس امنیت جانی	۰/۰۰۱	۰/۳۱۱	۰/۰۰۱	۰/۲۳۶	۰/۰۰۱	۰/۲۸۵	۰/۰۰۱	۰/۲۰۰	۰/۰۰۱	۰/۳۶۱
احساس امنیت مالی	۰/۰۰۱	۰/۲۸۸	۰/۰۰۱	۰/۱۹۶	۰/۰۰۱	۰/۴۰۳	۰/۰۰۱	۰/۲۶۰	۰/۰۰۱	۰/۳۹۸
احساس امنیت سیاسی	۰/۰۰۱	۰/۳۱۶	۰/۰۰۱	۰/۳۷۷	۰/۰۰۱	۰/۳۴۴	۰/۰۰۱	۰/۲۶۴	۰/۰۰۱	۰/۴۸۲
احساس امنیت روانی	۰/۰۰۱	۰/۲۷۵	۰/۰۰۱	۰/۲۱۹	۰/۰۰۱	۰/۴۲۲	۰/۰۰۱	۰/۳۷۷	۰/۰۰۱	۰/۴۳۷
احساس امنیت زیست محیطی	۰/۰۰۱	۰/۲۰۰	۰/۰۰۱	۰/۲۵۳	۰/۰۰۱	۰/۲۲۳	۰/۰۰۱	۰/۲۹۶	۰/۰۰۱	۰/۳۳۶
احساس امنیت شغلی	۰/۰۰۱	۰/۱۷۰	۰/۰۰۱	۰/۲۴۵	۰/۰۰۱	۰/۳۷۳	۰/۰۰۱	۰/۲۴۸	۰/۰۰۱	۰/۳۹۶
احساس امنیت اجتماعی	۰/۰۰۱	۰/۳۹۳	۰/۰۰۱	۰/۳۸۲	۰/۰۰۱	۰/۵۰۳	۰/۰۰۱	۰/۳۷۵	۰/۰۰۱	۰/۵۹۰

به منظور بررسی میزان تأثیر هر یک از متغیرهای مستقل بر متغیر احساس امنیت جانی، از تحلیل رگرسیون چندمتغیره استفاده شد. نتایج حاکی از آن است که مدل رگرسیون کلی با توجه سطح معناداری آزمون F از نظر آماری مورد تأیید است؛ بنابراین، مجموعه مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی توان پیش‌بینی معناداری برای احساس امنیت جانی دارند. بر اساس نتایج، اعتماد اجتماعی با

ضریب بتای ۰/۲۸۱ مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده احساس امنیت جانی است. این یافته نشان می‌دهد هرچه اعتماد افراد به دیگران و نهادهای اجتماعی بیشتر باشد، احساس امنیت جانی آنان نیز افزایش می‌یابد. پس از آن، مشارکت اجتماعی با ضریب بتای ۰/۱۹۶ و حمایت اجتماعی با ضریب بتای ۰/۱۵۴ تأثیر مثبت و معناداری بر احساس امنیت جانی دارند. انسجام اجتماعی نیز اگرچه اثر مثبت و معناداری دارد، اما شدت تأثیر آن نسبت به سایر مؤلفه‌ها کمتر و برابر با ۰/۱۴۳ است. ضریب تبیین تعدیل‌شده برابر با ۰/۱۲۸ به دست آمد. این نتایج بیانگر آن است که حدود ۱۲/۸ درصد از تغییرات احساس امنیت جانی توسط چهار مؤلفه سرمایه اجتماعی تبیین می‌شود (جدول شماره ۶).

جدول شماره (۶): نتایج تحلیل رگرسیونی چندمتغیره احساس امنیت جانی

متغیر	مقدار بتا	مقدار t	سطح معناداری	آماره تورانس	vif آماره	آزمون F		ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تبیین	ضریب تبیین اصلاح شده	دوربین واتسون
						مقدار	سطح معناداری				
اعتماد اجتماعی	۰/۲۸۱	۴/۸۹۲	۰/۰۰۰	۰/۹۴۳	۱/۰۷۹	۱۶/۸۴	۰/۰۰۰	۰/۳۷۲	۰/۱۳۸	۰/۱۲۸	۱/۶۱
مشارکت اجتماعی	۰/۱۹۶	۳/۷۸۰	۰/۰۰۰	۰/۹۲۳	۱/۰۸۳						
حمایت اجتماعی	۰/۱۵۴	۲/۹۱۴	۰/۰۰۴	۰/۹۱۳	۱/۱۱۰						
انسجام اجتماعی	۰/۱۴۳	۲/۵۶۷	۰/۰۱۱	۰/۹۱۸	۱/۰۹۹						

نتایج تحلیل رگرسیونی چندمتغیره احساس امنیت مالی نشان داد که مدل رگرسیونی باتوجه به سطح معناداری حاصل، معنادار است؛ بنابراین، مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی توانایی تبیین معنادار تغییرات احساس امنیت مالی شهروندان را دارند. بر اساس نتایج، انسجام اجتماعی با ضریب بتای ۰/۳۵۷ مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده احساس امنیت مالی است. این یافته نشان می‌دهد هرچه میزان همبستگی، تعلق اجتماعی و پیوندهای میان افراد جامعه بیشتر باشد، احساس امنیت مالی آنان نیز افزایش می‌یابد. پس از آن، اعتماد اجتماعی با ضریب بتای ۰/۲۱۴ تأثیر مثبت و معناداری بر احساس امنیت مالی دارد که بیانگر نقش اعتماد متقابل شهروندان و اعتماد به نهادهای اجتماعی در تقویت احساس امنیت اقتصادی است. همچنین، حمایت اجتماعی با ضریب بتای ۰/۱۶۹ و مشارکت اجتماعی با ضریب بتای ۰/۱۱۸ دارای اثر مثبت و معنادار بر احساس امنیت مالی هستند. این نتایج نشان می‌دهد بهره‌مندی از شبکه‌های حمایتی و مشارکت در فعالیتهای اجتماعی نیز در ارتقای احساس امنیت مالی نقش دارند، هرچند شدت تأثیر آنها نسبت به انسجام و اعتماد اجتماعی کمتر است. بر اساس یافته‌ها، ضریب تبیین تعدیل‌شده برابر با ۰/۱۶۷ به دست آمد. این نتایج نشان می‌دهد که حدود ۱۶/۷ درصد از تغییرات احساس امنیت مالی توسط چهار متغیر حاضر در مدل تبیین شده است (جدول شماره ۷).

جدول شماره (۷): نتایج تحلیل رگرسیونی چندمتغیره احساس امنیت مالی

متغیر	مقدار بتا	مقدار t	سطح معناداری	آماره	vif آماره	آزمون F		ضریب همبستگی	ضریب تبیین	ضریب تبیین اصلاح شده	دوربین واتسون
						مقدار	سطح معناداری				

متغیر					مقدار	سطح معناداری					
انسجام اجتماعی	۰/۳۷۵	۶/۲۱۴	۰/۰۰۰	۰/۹۱۸	۱/۰۹۹	۲۲/۹۳۷	۰/۰۰۰	۰/۴۲۳	۰/۱۷۹	۰/۱۶۷	۱/۶۹
اعتماد اجتماعی	۰/۲۱۴	۳/۹۶۲	۰/۰۰۰	۰/۹۴۳	۱/۰۷۹						
حمایت اجتماعی	۰/۱۶۹	۳/۱۴۸	۰/۰۰۲	۰/۹۱۳	۱/۱۱۰						
مشارکت اجتماعی	۰/۱۱۸	۲/۳۰۴	۰/۰۲۲	۰/۹۲۳	۱/۰۸۳						

نتایج تحلیل رگرسیونی چندمتغیره احساس امنیت سیاسی نشان داد که مدل رگرسیونی از نظر آماری معنادار است و مجموعه مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی توانایی مناسبی در تبیین تغییرات احساس امنیت سیاسی شهروندان دارند. بر اساس یافته‌ها، مشارکت اجتماعی با ضریب بتای ۰/۳۱۹ قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده احساس امنیت سیاسی است. این یافته نشان می‌دهد هرچه شهروندان مشارکت بیشتری در فعالیت‌های اجتماعی، مدنی و جمعی داشته باشند، احساس امنیت سیاسی آنان نیز افزایش می‌یابد. مشارکت اجتماعی از طریق افزایش تعاملات اجتماعی، تقویت مسئولیت‌پذیری جمعی و ارتقای اعتماد به فرآیندهای اجتماعی و سیاسی، زمینه شکل‌گیری احساس امنیت سیاسی را فراهم می‌کند. پس از آن، انسجام اجتماعی با ضریب بتای ۰/۲۶۷ تأثیر مثبت و معناداری بر احساس امنیت سیاسی دارد. این یافته بیانگر آن است که تقویت همبستگی اجتماعی، احساس تعلق به جامعه و وجود روابط منسجم میان شهروندان، نقش مهمی در ارتقای احساس امنیت سیاسی ایفا می‌کند. همچنین اعتماد اجتماعی با ضریب بتای ۰/۲۰۵ دارای اثر مثبت و معنادار است که نشان می‌دهد اعتماد متقابل میان افراد و اعتماد به نهادهای اجتماعی، زمینه‌ساز افزایش احساس امنیت سیاسی است. در نهایت، حمایت اجتماعی نیز با ضریب بتای ۰/۱۲۶ تأثیر مثبت و معناداری بر احساس امنیت سیاسی دارد، هرچند شدت تأثیر آن نسبت به سایر مؤلفه‌ها کمتر است. این یافته نشان می‌دهد برخورداری از حمایت‌های اجتماعی و شبکه‌های ارتباطی، به صورت غیرمستقیم در تقویت احساس امنیت سیاسی نقش دارد. بر اساس نتایج، ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰/۵۰۱ و ضریب تبیین تعدیل‌شده برابر با ۰/۲۳۹ است. این یافته‌ها نشان می‌دهد که حدود ۲۳/۹ درصد از تغییرات احساس امنیت سیاسی توسط مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی تبیین می‌شود (جدول شماره ۸).

جدول شماره (۸): نتایج تحلیل رگرسیون چندمتغیره احساس امنیت سیاسی

متغیر	مقدار پنا	مقدار t	سطح معناداری	آماره تورانس	آماره vif	آزمون F		ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تبیین	ضریب تبیین اصلاح شده	دوربین واتسون
						مقدار	سطح معناداری				
مشارکت اجتماعی	۰/۳۱۹	۶/۴۱۸	۰/۰۰۰	۰/۹۲۳	۱/۰۸۳	۳۴/۲۸۵	۰/۰۰۰	۰/۵۰۱	۰/۲۵۱	۰/۲۳۹	۱/۵۸
انسجام اجتماعی	۰/۲۶۷	۵/۲۸۳	۰/۰۰۰	۰/۹۱۸	۱/۰۹۹						
اعتماد اجتماعی	۰/۲۰۵	۳/۸۱۷	۰/۰۰۲	۰/۹۴۳	۱/۰۷۹						
حمایت اجتماعی	۰/۱۲۶	۲/۴۶۷	۰/۰۱۴	۰/۹۱۳	۱/۱۱۰						

نتایج آزمون رگرسیونی متغیر احساس امنیت روانی نشان داد که مدل رگرسیونی باتوجه به معناداری آزمون F از نظر آماری مورد تایید است و لذا، متغیرهای حاضر در این مدل توانایی مناسبی در تبیین تغییرات احساس امنیت روانی شهروندان دارند. بر اساس یافته‌ها، انسجام اجتماعی با ضریب بتای $0/368$ قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده احساس امنیت روانی است. این نتیجه بیانگر آن است که هرچه احساس تعلق اجتماعی، همبستگی و پیوندهای میان شهروندان تقویت شود، احساس آرامش، اطمینان و امنیت روانی افراد نیز افزایش خواهد یافت. پس از آن، حمایت اجتماعی با ضریب بتای $0/241$ تأثیر مثبت و معناداری بر احساس امنیت روانی دارد. این یافته نشان می‌دهد برخورداری از حمایت‌های عاطفی، اجتماعی و ابزاری در کاهش نگرانی‌ها و افزایش احساس آرامش روانی شهروندان نقش مؤثری ایفا می‌کند. همچنین اعتماد اجتماعی با ضریب بتای $0/176$ اثر مثبت و معناداری بر احساس امنیت روانی دارد و بیانگر آن است که اعتماد متقابل میان افراد و اعتماد به نهادهای اجتماعی، زمینه‌ساز تقویت احساس امنیت روانی است. در نهایت، مشارکت اجتماعی نیز با ضریب بتای $0/121$ تأثیر مثبت و معناداری بر احساس امنیت روانی دارد، هرچند شدت اثر آن نسبت به سایر مؤلفه‌ها کمتر است. بر اساس نتایج، ضریب همبستگی چندگانه برابر با $0/458$ و ضریب تبیین تعدیل‌شده برابر با $0/197$ به دست آمد. این نتایج نشان می‌دهد که حدود $19/7$ درصد از تغییرات احساس امنیت روانی توسط مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی تبیین می‌گردد (جدول شماره ۹).

جدول شماره (۹): نتایج تحلیل رگرسیونی چندمتغیره احساس امنیت روانی

متغیر	مقدار بتا	مقدار t	سطح معناداری	آماره تورانس	آماره vif	آزمون F		ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تبیین	ضریب تبیین اصلاح شده	دوربین واتسون
						مقدار	سطح معناداری				
انسجام اجتماعی	$0/368$	$6/532$	$0/000$	$0/918$	$1/099$	$26/814$	$0/000$	$0/458$	$0/210$	$0/197$	$1/65$
حمایت اجتماعی	$0/241$	$4/386$	$0/000$	$0/913$	$1/110$						
اعتماد اجتماعی	$0/176$	$3/251$	$0/001$	$0/943$	$1/079$						
مشارکت اجتماعی	$0/121$	$2/364$	$0/019$	$0/923$	$1/083$						

تحلیل رگرسیون چندمتغیره احساس امنیت زیست‌محیطی نشان داد که مدل رگرسیونی براساس سطح معناداری حاصل ($0/000$) از نظر آماری مورد تایید است؛ بنابراین، مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی توانایی تبیین معناداری برای تغییرات احساس امنیت زیست‌محیطی شهروندان دارند. بر اساس یافته‌ها، حمایت اجتماعی با ضریب بتای $0/247$ مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده احساس امنیت زیست‌محیطی است. این یافته نشان می‌دهد که برخورداری از حمایت خانواده، دوستان، همسایگان و شبکه‌های اجتماعی، نقش مهمی در افزایش احساس امنیت افراد نسبت به محیط زندگی و سکونت آنان دارد. وجود شبکه‌های حمایتی، توانایی افراد را برای مواجهه با مخاطرات محیطی افزایش داده و احساس اطمینان بیشتری نسبت به محیط پیرامون ایجاد می‌کند. پس از آن، مشارکت اجتماعی با ضریب بتای $0/198$ تأثیر مثبت و معناداری بر احساس امنیت زیست‌محیطی دارد. این نتیجه بیانگر آن است که مشارکت شهروندان در فعالیت‌های اجتماعی، محلی و زیست‌محیطی، زمینه ارتقای احساس امنیت نسبت به محیط زندگی را فراهم می‌آورد. همچنین انسجام اجتماعی با ضریب بتای $0/164$ و اعتماد اجتماعی با ضریب بتای $0/139$ دارای اثر مثبت و معنادار هستند. این

یافته‌ها نشان می‌دهد که تقویت پیوندهای اجتماعی، احساس تعلق به جامعه و افزایش اعتماد متقابل میان شهروندان نیز در بهبود احساس امنیت زیست‌محیطی نقش مؤثری ایفا می‌کند، هرچند شدت اثر آن‌ها نسبت به حمایت اجتماعی کمتر است. بر اساس نتایج، ضریب تبیین تعدیل‌شده برابر با ۰/۱۱۱ به دست آمد. این نتایج نشان می‌دهد که حدود ۱۱/۱ درصد از تغییرات احساس امنیت زیست‌محیطی توسط متغیرهای حاضر در مدل رگرسیونی سرمایه اجتماعی تبیین شده است. (جدول شماره ۱۰).

جدول شماره (۱۰): نتایج تحلیل رگرسیونی چندمتغیره احساس امنیت زیست‌محیطی

متغیر	مقدار بتا	مقدار t	سطح معناداری	آماره تورانس	آماره vif	آزمون F		ضریب همبستگی چندگانه	ضریب تبیین	ضریب تبیین اصلاح شده	دوربین واتسون
						مقدار	سطح معناداری				
حمایت اجتماعی	۰/۳۴۷	۴/۳۱۵	۰/۰۰۰	۰/۹۱۳	۱/۱۱۰	۱۵/۹۷۹	۰/۰۰۰	۰/۳۵۱	۰/۱۲۳	۰/۱۱۱	۱/۷۱
مشارکت اجتماعی	۰/۱۹۸	۳/۷۶۴	۰/۰۰۰	۰/۹۲۳	۱/۰۸۳						
انسجام اجتماعی	۰/۱۶۴	۲/۹۴۷	۰/۰۰۳	۰/۹۱۸	۱/۰۹۹						
اعتماد اجتماعی	۰/۱۳۹	۲/۵۰۶	۰/۰۱۳	۰/۹۴۳	۱/۰۷۹						

نتایج تحلیل رگرسیونی احساس امنیت شغلی حاکی از آن است مدل رگرسیونی در سطح کوچکتر از ۰/۰۰۱ معنادار است. بر اساس یافته‌ها، انسجام اجتماعی با ضریب بتای ۰/۳۲۶ مهم‌ترین پیش‌بینی‌کننده احساس امنیت شغلی است. این یافته نشان می‌دهد هرچه پیوندهای اجتماعی، احساس تعلق به جامعه و همبستگی میان شهروندان تقویت شود، احساس ثبات، اطمینان و امنیت نسبت به وضعیت شغلی نیز افزایش می‌یابد. پس از آن، حمایت اجتماعی با ضریب بتای ۰/۱۸۲ تأثیر مثبت و معناداری بر احساس امنیت شغلی دارد. این نتیجه بیانگر آن است که برخورداری از حمایت خانواده، دوستان و شبکه‌های اجتماعی می‌تواند در افزایش احساس اطمینان نسبت به آینده شغلی و کاهش نگرانی‌های مرتبط با اشتغال نقش مؤثری ایفا کند. همچنین مشارکت اجتماعی با ضریب بتای ۰/۱۷۶ اثر مثبت و معناداری بر احساس امنیت شغلی دارد. این یافته نشان می‌دهد افرادی که مشارکت بیشتری در فعالیت‌های اجتماعی و مدنی دارند، از فرصت‌های ارتباطی، اطلاعاتی و حمایتی بیشتری برخوردار بوده و در نتیجه احساس امنیت شغلی بیشتری را تجربه می‌کنند. در نهایت، اعتماد اجتماعی نیز با ضریب بتای ۰/۱۱۸ دارای تأثیر مثبت و معنادار بر احساس امنیت شغلی است. هرچند شدت این اثر نسبت به سایر مؤلفه‌ها کمتر است، اما نشان می‌دهد اعتماد متقابل میان افراد و اعتماد به نهادهای اجتماعی همچنان در تقویت احساس امنیت شغلی نقش دارد. بر اساس نتایج، ضریب همبستگی چندگانه برابر با ۰/۴۱۴ و ضریب تبیین تعدیل‌شده برابر با ۰/۱۶۰ است. این یافته‌ها نشان می‌دهد که حدود ۱۶ درصد از تغییرات احساس امنیت شغلی توسط مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی تبیین می‌شود (جدول شماره ۱۱).

جدول شماره (۱۱): نتایج تحلیل رگرسیونی چندمتغیره احساس امنیت شغلی

متغیر	مقدار بتا	مقدار t	سطح معناداری	آماره	آماره vif	آزمون F		ضریب همبستگی	ضریب تبیین	ضریب تبیین اصلاح شده	دوربین
						مقدار	سطح معناداری				

متغیر					مقدار	سطح معناداری					
انسجام اجتماعی	۰/۳۲۶	۵/۹۸۲	۰/۰۰۰	۰/۹۱۸	۱/۰۹۹	۲۱/۴۸۶	۰/۰۰۰	۰/۴۱۴	۰/۱۷۱	۰/۱۶۰	۱/۶۸
حمایت اجتماعی	۰/۱۸۲	۳/۴۱۷	۰/۰۰۱	۰/۹۱۳	۱/۱۱۰						
مشارکت اجتماعی	۰/۱۷۶	۳/۲۹۱	۰/۰۰۱	۰/۹۲۳	۱/۰۸۳						
اعتماد اجتماعی	۰/۱۱۸	۲/۱۸۴	۰/۰۳۰	۰/۹۴۳	۱/۰۷۹						

نتایج تحلیل رگرسیونی چندمتغیره احساس امنیت اجتماعی حاکی از آن است که مدل رگرسیون کلی با توجه سطح معناداری آزمون $F (1, 100)$ معنادار است. و در واقع، مدل حاضر توانایی خوبی در تبیین تغییرات احساس امنیت اجتماعی دارد. مقدار دوربین- واتسون بین ۱/۵ تا ۲/۵ به طور کلی نشان دهنده عدم وجود خودهمبستگی مرتبه اول در باقی مانده‌ها (خطاها) است. طبق یافته‌ها، انسجام اجتماعی تاثیر مثبت و قوی‌تری نسبت به سایر متغیرها بر احساس امنیت اجتماعی دارد. هر یک واحد افزایش در انسجام اجتماعی، منجر به ۰/۳۴۱ واحد افزایش در احساس امنیت اجتماعی می‌شود. مشارکت اجتماعی نیز تاثیر مثبت و معناداری بر احساس امنیت اجتماعی دارد. هر یک واحد افزایش در مشارکت اجتماعی، منجر به ۰/۲۷۵ واحد افزایش در احساس امنیت اجتماعی می‌شود. ضریب بتای بالای انسجام (۰/۳۴۱) و مشارکت (۰/۲۷۵) نشان می‌دهد که احساس تعلق به یک گروه، روابط قوی و همکاری فعال با دیگران، بیشترین نقش را در ایجاد احساس امنیت در افراد ایفا می‌کنند. اعتماد اجتماعی نیز با ضریب ۰/۱۹۲ تاثیر مثبت و معناداری بر احساس امنیت اجتماعی دارد. بدین معنا که هر یک واحد افزایش در اعتماد اجتماعی، منجر به ۰/۱۹۲ واحد افزایش در احساس امنیت اجتماعی می‌شود. این نشان می‌دهد که باور به صداقت و نیت خوب دیگران، اساس مهمی برای احساس امنیت است. حمایت اجتماعی نیز تاثیر مثبت و معناداری بر احساس امنیت اجتماعی دارد، اما قدرت تاثیر آن (ضریب بتا) نسبت به انسجام و مشارکت اجتماعی کمتر است. هر یک واحد افزایش در حمایت اجتماعی، منجر به ۰/۱۱۹ واحد افزایش در احساس امنیت اجتماعی می‌شود. این امر، نشان می‌دهد که اگرچه وجود حمایت عینی (مانند کمک مالی یا عملی) و حمایت عاطفی مهم است، اما شاید به اندازه انسجام و اعتماد در ایجاد حس امنیت فراگیر نباشد. با این حال، این تاثیر نباید نادیده گرفته شود؛ زیرا حتی در جوامعی با انسجام بالا، حمایت‌های اجتماعی همچنان می‌توانند در مواقع بحرانی نقش حیاتی ایفا کنند. براساس نتایج، ضریب همبستگی چندانگانه R برابر با ۰/۶۰۴ است که نشان دهنده یک همبستگی نسبتاً قوی بین ابعاد سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی است. ضریب تبیین اصلاح شده که در مدل حاضر ۰/۳۵۶ می‌باشد. این مقدار نشان می‌دهد که ۳۵/۶ درصد از تغییرات (واریانس) در متغیر احساس امنیت اجتماعی توسط متغیرهای مستقل (اعتماد، انسجام، مشارکت و حمایت اجتماعی) به طور همزمان تبیین می‌شود. ۶۴/۴ درصد باقی مانده از تغییرات احساس امنیت اجتماعی توسط سایر عواملی تبیین می‌شود که در این مدل لحاظ نشده‌اند (جدول شماره ۱۲).

جدول شماره (۱۲): نتایج تحلیل رگرسیونی چندمتغیره احساس امنیت اجتماعی

دوربین	ضرب	تیمار	ضرب	تیمار	ضرب	همسنگ	آرمون	vif	آماره	سطح	مقدار	مقدار بنا
--------	-----	-------	-----	-------	-----	-------	-------	-----	-------	-----	-------	-----------

متغیر					سطح معناداری	مقدار					
انسجام اجتماعی	۰/۳۴۱	۵/۸۱۱	۰/۰۰۰	۰/۹۱۸	۱/۰۹۹						
مشارکت اجتماعی	۰/۲۷۵	۵/۶۳۵	۰/۰۰۰	۰/۹۲۳	۱/۰۸۳						
اعتماد اجتماعی	۰/۱۹۲	۳/۴۵۶	۰/۰۰۱	۰/۹۴۳	۱/۰۷۹						
حمایت اجتماعی	۰/۱۱۹	۲/۳۱۵	۰/۰۰۸	۰/۹۱۳	۱/۱۱۰	۴۱/۵۶۳	۰/۰۰۰	۰/۶۰۴	۰/۳۶۴	۰/۳۵۶	۱/۳۷۳

بحث و نتیجه‌گیری

در این بخش، یافته‌های پژوهش با تکیه بر مبانی نظری و نتایج مطالعات پیشین مورد تحلیل و تفسیر قرار می‌گیرد تا ضمن تبیین روابط مشاهده‌شده، چرایی تفاوت میزان اثرگذاری مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر ابعاد مختلف احساس امنیت اجتماعی روشن شود. نتایج این پژوهش نشان داد که اعتماد، مشارکت، انسجام و حمایت اجتماعی همگی به شکل معناداری بر احساس امنیت تأثیر می‌گذارند. هر یک از این مؤلفه‌ها را می‌توان در چارچوب نظریه‌های کلاسیک و شواهد تجربی توضیح داد.

نخست، انسجام اجتماعی به عنوان اثرگذارترین عامل بر احساس امنیت شناخته شد. در چارچوب دیدگاه بورديو و کلمن، انسجام به معنای وجود هنجارهای مشترک، پیوندهای عاطفی و احساس تعلق جمعی است که می‌تواند ترس‌ها و نااطمینانی‌های اجتماعی را کاهش دهد و نوعی پشت‌گرمی جمعی ایجاد کند. یافته این پژوهش که نشان‌دهنده نقش محوری انسجام در تقویت احساس امنیت است، با نتایج مطالعات داخلی مانند باستان (۱۴۰۲)، حاتمی‌نژاد (۱۳۹۸)، سهراب‌زاده (۱۳۹۶) و حیدری ساریان (۱۳۹۶) و همچنین پژوهش‌های بین‌المللی نظیر نور آسیه چه‌ساری (۲۰۲۲) و کوتس و ولاسکز همسو است؛ به گونه‌ای که همگی بر این نکته تأکید دارند که هرچه انسجام، همدلی و احساس با هم بودن در جامعه بیشتر شود، ادراک امنیت نیز تقویت می‌گردد.

اعتماد اجتماعی نیز رابطه مثبت و معناداری با احساس امنیت داشت. مطابق دیدگاه فوکویاما، گیدنز و لوهمان، اعتماد سازوکاری برای کاهش نااطمینانی و تسهیل کنش جمعی است و شرایطی را فراهم می‌کند که افراد بتوانند بدون احساس تهدید، در تعاملات روزمره مشارکت کنند. یافته‌های این پژوهش در مورد تأثیر اعتماد، با مطالعات صابری و کامفیروزی (۱۴۰۴)، باستان (۱۴۰۲)، رضادوست و همکاران (۱۴۰۰)، نوری و همکاران (۱۳۹۹)، فاطمی‌موحد (۱۳۹۷) و نیز پژوهش‌های بین‌المللی مانند هلدین و هلپرن (۲۰۲۵)، کوتس و ولاسکز و لیندستروم (۲۰۰۳) همخوان است؛ با این تفاوت که در این پژوهش، اعتماد در کنار انسجام تبیین‌کننده احساس امنیت است و نه به عنوان قوی‌ترین عامل، بلکه به عنوان یکی از عوامل مهم عمل کرده است.

مشارکت اجتماعی نیز در افزایش احساس امنیت تأثیر معناداری داشت. در پرتو نظریه پاتنام، مشارکت مدنی با گسترش شبکه‌های ارتباطی و ارتقای اعتماد متقابل، زمینه‌ساز تقویت همبستگی و کاهش احساس انزوای اجتماعی می‌شود. نتایج این پژوهش که مشارکت را عاملی مؤثر اما نسبتاً ضعیف‌تر از انسجام و اعتماد نشان می‌دهد، با یافته‌های باستان (۱۴۰۲)، حاتمی‌نژاد (۱۳۹۸)، سهراب‌زاده (۱۳۹۶)، امیریان و نیز مطالعات بین‌المللی مانند عبدالصمدین عبدالغنی (۲۰۲۲) و کوتس و ولاسکز همسو است. این همسویی نشان می‌دهد که مشارکت، به‌ویژه زمانی که همراه با انسجام و اعتماد باشد، می‌تواند در تقویت احساس امنیت نقش آفرین باشد.

حمایت اجتماعی نیز تأثیر مثبت و معناداری بر احساس امنیت داشته است، اما شدت این اثر از سایر مؤلفه‌ها کمتر بود. بر اساس دیدگاه کلمن، وجود شبکه‌های حمایتی (خانواده، دوستان، نهادهای محلی) هنجارهای کمک متقابل و اتکای اجتماعی را تقویت

کرده و از این طریق احساس پایداری و امنیت روانی را بالا می‌برد. نتایج این پژوهش در مورد نقش حمایت اجتماعی با یافته‌های سهراب‌زاده (۱۳۹۶)، حیدری ساریان (۱۳۹۶) و عبدالصمدبن عبدالغنی (۲۰۲۲) هم‌جهت است؛ بدین معنا که هرچند حمایت اجتماعی مهم است، اما در مقایسه با انسجام و اعتماد، اثر محدودتری بر احساس امنیت دارد. به‌طور کلی، یافته‌ها نشان می‌دهند که احساس امنیت اجتماعی بیش از آن که صرفاً حاصل ساختارهای رسمی و حفاظتی باشد، در بستر روابط اجتماعی و کیفیت سرمایه اجتماعی شکل می‌گیرد. همسویی نظری و تجربی گسترده پیرامون انسجام، اعتماد، مشارکت و حمایت اجتماعی، بیانگر آن است که تقویت سرمایه اجتماعی می‌تواند به‌طور پایدار به ارتقای احساس امنیت اجتماعی منجر شود.

نکته قابل تأمل در یافته‌های این پژوهش آن است که اگرچه تمامی مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی در ارتقای احساس امنیت اجتماعی نقش معناداری دارند، اما نوع و شدت اثرگذاری آن‌ها در ابعاد مختلف احساس امنیت یکسان نیست. این یافته بیانگر آن است که احساس امنیت اجتماعی، سازه‌ای چندبعدی است و هر بعد آن از سازوکارهای اجتماعی متفاوتی تأثیر می‌پذیرد. در این راستا، غلبه انسجام اجتماعی در تبیین امنیت مالی، روانی و شغلی را می‌توان ناشی از آن دانست که این ابعاد بیش از هر چیز تحت تأثیر کیفیت روابط اجتماعی، احساس تعلق، همبستگی و حمایت غیررسمی میان شهروندان قرار دارند. در مقابل، برتری مشارکت اجتماعی در تبیین امنیت سیاسی نشان می‌دهد که ادراک امنیت در حوزه سیاسی زمانی تقویت می‌شود که شهروندان خود را در فرآیندهای اجتماعی و تصمیم‌گیری‌های عمومی سهیم بدانند و احساس کنند امکان اثرگذاری بر محیط پیرامون خود را دارند. همچنین، نقش پررنگ‌تر حمایت اجتماعی در امنیت زیست‌محیطی بیانگر آن است که در مواجهه با مخاطرات محیطی، اتکا به شبکه‌های حمایتی، همکاری همسایگان و ظرفیت‌های اجتماعی محلی، بیش از سایر مؤلفه‌ها در شکل‌گیری احساس امنیت مؤثر است. بنابراین، یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت، رابطه‌ای یکنواخت و خطی نیست، بلکه هر یک از مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بسته به ماهیت هر بعد از احساس امنیت، کارکرد متفاوتی پیدا می‌کند؛ موضوعی که در طراحی سیاست‌های ارتقای امنیت اجتماعی باید مورد توجه قرار گیرد.

بر اساس یافته‌های پژوهش، تقویت انسجام اجتماعی یکی از مهم‌ترین راهکارهای ارتقای احساس امنیت اجتماعی است. در این راستا، ایجاد فضاهای مشترک برای فعالیت‌های فرهنگی، تفریحی و اجتماعی در سطح محلات، همراه با حمایت از گروه‌های داوطلب مردمی، می‌تواند فرصت‌هایی برای تعامل مثبت شهروندان فراهم کند. چنین فضاهایی با افزایش ارتباطات چهره‌به‌چهره و شکل‌گیری روابط دوستانه، حس تعلق، همبستگی و اعتماد میان افراد را تقویت کرده و در نتیجه، احساس امنیت را در سطح محله و جامعه بهبود می‌بخشد.

از سوی دیگر، افزایش اعتماد عمومی و نهادی نقش مهمی در کاهش احساس ناامنی دارد. شفافیت هرچه بیشتر در عملکرد سازمان‌ها، تقویت پاسخگویی نهادهای دولتی و خصوصی، و ترویج فرهنگ اخلاق‌مداری و صداقت در تعاملات اجتماعی، زمینه‌ای برای اعتمادسازی ایجاد می‌کند. همچنین ایجاد سازوکارهایی برای حل اختلافات روزمره به شیوه‌ای عادلانه و قابل اعتماد، مانند نهادهای میانجی‌گر محلی، می‌تواند موجب کاهش تنش‌ها و درگیری‌ها شده و شهروندان را نسبت به وجود ساختارهای منصفانه و کارآمد مطمئن‌تر سازد.

تقویت حمایت‌های اجتماعی نیز به‌عنوان یکی دیگر از محورهای اساسی مطرح است. حمایت از اقشار آسیب‌پذیر، توسعه شبکه‌های حمایتی غیررسمی در محلات و ارائه کمک‌های مادی، روانی و مشاوره‌ای، می‌تواند احساس امنیت فردی و جمعی را

به‌طور محسوسی افزایش دهد. هنگامی که افراد بدانند در شرایط دشوار تنها نیستند و از پشتوانه اجتماعی برخوردارند، نگرانی‌ها و اضطراب‌های مرتبط با ناامنی کاهش یافته و آرامش روانی بیشتری در جامعه شکل می‌گیرد.

در نهایت، ارتقای مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری‌های محلی و تقویت هماهنگی میان نهادهای مسئول، از مهم‌ترین عوامل مؤثر در افزایش احساس امنیت اجتماعی است. مشارکت فعال مردم در جلسات محلی، ارائه پیشنهادها و همکاری در اجرای برنامه‌های شهری، حس مسئولیت‌پذیری و مالکیت اجتماعی را افزایش می‌دهد. همچنین ایجاد کمیته‌های محلی امنیت و مشارکت با حضور نمایندگان شهروندان، مسئولان و نیروهای انتظامی، می‌تواند بستر مناسبی برای گفت‌وگو، تبادل نظر، شناسایی مشکلات امنیتی و طراحی راهکارهای مشترک فراهم کند و در نهایت به بهبود واقعی و پایدار امنیت اجتماعی در سطح محلات بینجامد.

منابع

- _ اکبری، امین (۱۴۰۲)، بررسی نقش نگرش مردم به پلیس در احساس امنیت اجتماعی آنها (مطالعه موردی شهروندان شهر کرمانشاه)، *مطالعات سیاسی-اجتماعی-تاریخ و فرهنگ ایران*، دوره ۲، شماره ۴، صفحات ۳۳۳-۳۵۳.
<https://doi.org/10.61838/kman.jspsich.2.4.16>
- _ امیریان، سهراب، عارفی، مسلم، و میره‌ای، محمد (۱۳۹۸)، بررسی تأثیر سرمایه اجتماعی بر احساس امنیت شهروندان (مطالعه موردی: شهر نورآباد)، *مدیریت سرمایه اجتماعی*، ۴(۴)، ۴۹۵-۴۷۵.
<https://sid.ir/paper/393064/fa>
- _ بحری پور، عباس، و ذوالفقاری، ابوالفضل (۱۳۸۹)، سرمایه اجتماعی و تبیین رابطه آن با احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی: شهرستان کاشان)، *مطالعات جامعه‌شناسی*، ۲(۸)، ۲۴-۷.
<https://sid.ir/paper/222540/fa>
- _ باستان، علی محمد (۱۴۰۲)، بررسی نقش سرمایه‌های اجتماعی در امنیت پایدار زاهدان، *فصلنامه مطالعات و پژوهش‌های امنیت داخلی*، ۱۳۲(۴)، ۱۶۷-۱۳۲.
https://issrq.sndu.ac.ir/article_3050.html
- _ بیدل، پری ناز (۱۳۹۵)، رابطه اعتماد اجتماعی با احساس امنیت و امنیت اجتماعی، *فصلنامه انتظام اجتماعی*، سال هشتم، شماره اول، صص: ۵۹-۸۸.
<https://www.magiran.com/p1571765>
- _ حاتمی، علی، احمدی، بختیار، و اسمعیلی، عطا (۱۳۹۴)، بررسی عوامل مرتبط با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان مورد مطالعه زنان شهر کرمانشاه، *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران (پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی)*، ۴(۳) (پیاپی ۱۱)، ۱۰۳-۱۲۱.
<https://sid.ir/paper/522355/fa>
- _ حاتمی نژاد، حسین، حاتمی، احمد، احمدی نژاد، مزدک (۱۳۹۸)، سنجش عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی با تأکید بر مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی (مطالعه موردی: محلات شهر نورآباد دلفان)، *اندیشه جغرافیایی*، ۱۱(۲۲): ۲۲-۱.
<http://noo.rs/OibMU>
- _ حسن زاده ثمرین، تورج، همتی گیلانی، مهناز، و مسعودی گزی، منیره (۱۳۹۳)، بررسی و تبیین رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی (مطالعه کارکنان استانداری استان گلستان)، *پژوهش‌های راهبردی مسائل اجتماعی ایران (پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی)*، ۳(۱)، ۱۳۶-۱۱۷.
<https://sid.ir/paper/492390/fa>
- _ خادمی، علی (۱۳۸۷)، بررسی عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی مطالعه تجربی جوانان شهر تهران، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه تهران، دانشکده علوم اجتماعی، رشته پژوهش علوم اجتماعی.
<https://noo.rs/0Th3E>
- _ ذوالفقاری، اکبر (۱۳۹۸)، فراتحلیل جامعه‌شناختی رابطه سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی، *انتظام اجتماعی*، ۱۱(۲)، ۱۹۰-۱۶۱.
<https://www.magiran.com/p2026289>
- _ درویشی، صیاد (۱۴۰۲)، تأثیرات شهر هوشمند بر ارتقای احساس امنیت با متغیر میانجی سرمایه اجتماعی، *فصلنامه مطالعات راهبردی ناجا*، ۲(۲)، ۹۵-۱۳۰.
DOR: 20.1001.1.25381946./ssj.2023.101625

- ر ضادوست، کریم، زکوی، اسماعیل، و عسگری، اد سان. (۱۴۰۰). بررسی عوامل اجتماعی مرتبط با احساس امنیت اجتماعی (مطالعه موردی: ساکنان ناحیه ۲ شهر اهواز)، *تشریه علمی/انتظام اجتماعی*، ۱۳(۲)، صص: ۱۸۵-۲۱۶. <https://sid.ir/paper/952906/fa>
- سهراب زاده، مهران، عباسی، الهام، سعادتی، موسی، صمدزاده، حسن (۱۳۹۶)، تبیین جامعه شناختی رابطه بین سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین زنان شهر تبریز، *پژوهش نامه نظم و امنیت انتظامی*، ۱۰(۲): ۲۶-۱.
- <https://www.magiran.com/p1744667>
- شایگان، فربیا، امین صارمی، نوذر، عباسی، زینب (۱۳۹۴)، سرمایه اجتماعی و احساس امنیت (مطالعه موردی: دانش آموزان دبیرستان منطقه ۳ تهران)، *فصلنامه برنامه ریزی رفاه و توسعه اجتماعی*، شماره ۲۳: ۱۲۲-۹۱
- <https://doi.org/10.22054/qjisd.2015.1747>
- صابری، ابراهیم، کامفیروزی، محمدحسین (۱۴۰۴)، فراتحلیل رابطه بین مؤلفه های سرمایه اجتماعی و متغیرهای فردی با احساس امنیت اجتماعی در ایران، *فصلنامه مطالعات مدیریت راهبردی دفاع ملی*، ۹(۱)، صص: ۳۴۱-۳۷۶. https://issk.sndu.ac.ir/article_3694.html
- صالحی امیری، رضا، افشار نادری، افسر (۱۳۹۲)، امنیت اجتماعی تهران، گروه پژوهشی فرهنگی و اجتماعی، ۲۴۸-۱.
- <https://www.gisoom.com/book/1951044/%DA%A9%D8%AA%D8%A7%D8%A8-%D8%A7%D9%85%D9%86%DB%8C%D8%AA-%D8%A7%D8%AC%D8%AA%D9%85%D8%A7%D8%B9%DB%8C/>
- فاطمی موحد، حمید، مهر علیزاده، عیسی، الهیاری، حمید (۱۳۹۷)، مطالعه رابطه سرمایه داری و احساس امنیت اجتماعی (پیمایش شهر کرج)، *فصلنامه انتظام اجتماعی*، ۱۰(۲)، صص: ۲۷-۵۲. <https://sid.ir/paper/187457/fa>
- محمودی، سمیرا، امامی، فاطمه (۱۴۰۰)، سرمایه اجتماعی و احساس امنیت سرمایه گذاران به منظور سرمایه گذاری در مناطق روستایی (نمونه: برنجکوبی های بخش تولم، شهرستان صومعه سرا)، *تشریه علمی جغرافیا و برنامه ریزی*، ۲۰(۷۶): ۲۷۸-۲۶۱.
- <https://www.magiran.com/p2301243>
- معمارزاده طهران، غلامرضا، دانش فرد، کرم اله، و حسامی، زهرا (۱۳۹۳)، بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی با عملکرد کارکنان در دانشگاه آزاد اسلامی واحد قزوین، *مدیریت توسعه و تحول*، ۱۷(۱)، صص: ۵-۱. <https://sid.ir/paper/506112/fa>
- میرحسینی، بیبا، آقاجانی، حسین، و حبیب پورگتایی، کرم. (۱۳۹۸)، مطالبات اجتماعی زنان و رابطه سرمایه اجتماعی و سبک زندگی با آنها (مورد مطالعه: زنان شهر قزوین)، *مطالعات زن و خانواده*، ۷(۱۳) (پیاپی ۱۳)، صص: ۷۳-۹۵. <https://sid.ir/paper/238432/fa>
- نیازی، محسن، شفاپی مقدم، الهام، و شادفر، یاسمن. (۱۳۹۰)، بررسی رابطه بین میزان سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی در بین زنان مناطق شمال (۱ و ۲) و جنوب شهر (۱۹ و ۲۰) تهران، *جامعه شناسی مطالعات جوانان*، ۳(۳): ۱۶۰-۱۳۱.
- <https://sid.ir/paper/170134/fa>
- نوری، جواد، بخارایی، احمد، و سینایی، سیدعطاءاله (۱۳۹۹)، مطالعه جامعه شناختی رابطه سرمایه اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی، *پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی*، ۱۳(۳) (پیاپی ۵۱)، صص: ۲۰۳-۲۲۸. <https://sid.ir/paper/380337/fa>
- Abdul Ghani, A. S., et al. (2022). Contextual and multilevel influences on perceptions of safety from crime among selected Malaysians. DOI:10.20525/ijrbs.v10i8.1514
- Australian Institute of Family Studies. (2000). Social capital and social security. Melbourne: Australian Institute of Family Studies. Retrieved from. <https://aifs.gov.au/publications/social-capital-and-social-security>
- Bhandari, H., Yasunoba, K. (2009). What is social capital? A comprehensive review of the concept, *Asian journal of social science*, 37(3):480-510. DOI:10.1163/156853109X436847

- _Carmen, K., Ashanti, S., William, J. (2023). Disparities in social security knowledge and the role of social capital, Michigan retirement and disability research center, university Michigan. <https://dx.doi.org/10.7302/22438>
- _Claridge, T. (2018). Introduction to social capital theory, New zealand: social capital research. <https://www.socialcapitalresearch.com/wp-content/uploads/edd/2018/08/Introduction-to-Social-Capital-Theory.pdf>
- _Coutts, A., & Díaz Velásquez, D. M. (2025). Social capital 2025: A protective shield for children, families and communities. Demos. Retrieved from. https://demos.co.uk/wp-content/uploads/2025/01/Social-Capital-2025_Child-Outcomes.pdf
- _Haldane, A., & Halpern, D. (2025). Social capital 2025: The hidden wealth of nations. Demos. Retrieved January 2025, from. https://demos.co.uk/wp-content/uploads/2025/01/Social-Capital-2025_The-Hidden-Wealth-of-Nations.pdf
- _Lindström, M., Merlo, J., & Östergren, P. O. (2003). Social capital and sense of insecurity in neighbourhoods: A population-based multilevel analysis in Malmö, Sweden. *Social Science & Medicine*, 56(5), 1111–1120. DOI: 10.1016/s0277-9536(02)00114-4
- _Saari, N. A. C., Wan Jaafar, W. M., & Ahamd, N. (2022). Social integration, community's sense of perception of safety among neighborhood communities in Klang Valley area. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 12(8), 183–192. <https://doi.org/10.6007/IJARBSS/v12-i8/13934>
- _Tical, G.-M. (2024). The impact of social capital on the perception and reality of public security. *International Journal of Legal and Social Order*, 4(1). <https://doi.org/10.55516/ijlso.v4i1.228>